2

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE PHLEGMASIIS VEL INFLAMMATIONE.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JOHANNES JOHNSTON,
HIBERNUS.

Aggrediar, non tam perficiendi ſpe, quam experiendi voluntate.

CIC.

Prid. Id, Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVI.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

PHLEGMASIIS VEL INFLAMMATIONE.

ETSI eruditorum labores in eo plurimum verſentur, ut morbos omnes ad ordinem perfectam redigant; hactenus tamen parum admodum profecerunt: Morborum enim, haud ſecus quam plantarum, certa diſcriminatio, tempus et repetita tentamina poſtulet. Nihilominus, quae ad hunc finem jam edita ſint, ſpecimina licet imperfecta, inter artis medicae utiliſſima inventa jure numerari poſſunt. Hinc enim non ſolum clarius et certius morbos diſtin-

guere liceat, ſymptomatibus et ſignis perſpectis; ſed, conſimilibus morbis ad eundem ordinem redactis, regulas quaſdam generales ſtatuere valeamus, ad omnes et ſingulos pertinentes.

Hae, quantumvis multis et variis exceptionibus ſubjiciuntur, praxi tamen medicae aptius accommodantur, quam regulae ſpeciales, quae pro ſingulis morbis tradi ſolent, et memoriam adeo fatigant. Hinc ratio, ut ſperamus, clare patebit cur in ſequentibus pagellis quaſdam generales obſervationes, tam cauſarum quam curae Phlegmaſiarum, exhibuimus, morborum ordo inter omnes frequentiſſimus, et haud minime periculoſus. In hoc pertractando, cum obſervationes noſtrae ad varietates, quae in ſingulis occurrunt nequaquam ſeſe extendant, nullam diverſorum generum mentionem fecimus; pro quorum definitionibus, et variis diviſionibus, ad Synopſin illuſtriſſimi Profeſſoris noſtri Culleni lectorem remiſimus; cujus doctrinam in omnibus amplexi et ad amuſſim ſequi conati ſumus. Nullum enim contra

criticos

criticos fortius propugnaculum quam tanti viri auctoritas. Ex alia vero parte, erroribus qui ab experientiae et aetatis defectu in primo conamine oriri poſſunt, candidi et benevoli judices facile ignoſcent.

DEFINITIO.

Pyrexia; phlegmone vel dolor topicus, ſimul laeſa partis internae functione; ſanguis miſſus, et jam concretus, ſuperficiem coriaceam albam oſtendens.

MORBI NARRATIO.

Phlegmaſiae plerumque exoriuntur, cum ſenſu frigoris et horroris; quem etiam quaedam anxietas et oppreſſio, calor, ſitis, cibi faſtidium, et pervigilium comitantur. Permanente frigore et tremore, pulſus debilis eſt, frequens, et ſaepe inaequalis; ſed, his recedentibus, pulſus fit durus, plenior,

or, et minus frequens ; pars adfecta plena et tenſa evadit, cum moleſto caloris ſenſu, et dolore aliquando obtuſo, ſaepius acuto. Si affectio ſit externa, rubedo per totam partem diffunditur. Si febris generalis phlegmaſias comitetur, unaequaeque ſecretio et excretio imminuitur, et cutis ſuperficies ſubareſcere ſolet. Urina rubeſcit, et poſt ſeceſſum turbulenta ; ſanguis hoc in ſtatu miſſus, et jam concretus, pellicula coriacea plerumque contegitur. Phlegmaſiarum exitus ſunt varii ; de quibus alibi fuſius differemus.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

1mo, Sanguineum temperamentum. In hominibus hujuſce temperamenti, fibrae motrices magna irritabilitate praeditae, quocunque ſtimulo admoto, facillime in actionem excitantur. Vaſa in hoc corporis ſtatu magis plena ſunt, quae, majorem vaſis contractilitatem communicando, huic morbo ſternit viam.

2do,

2do, Quaecunque plethoram ciere tendunt, qualia, victus lautior, chylopoieticorum viſcerum vigor ac robur, juventas, evacuationes ſolitae ſuppreſſae, ſomnus multus, &c. Quam facile eſt intellectu, qua ratione inflammationi favet plethora; namque tenſionem fibrarum muſcularium inducendo, contractilitatem illis adauctam conciliat. Talis vaſorum conditio in phlegmaſiis ſemper reperitur: Quare concedendum, ullam poteſtatem nocentem, plethora praevalente, utut levem, inflammationem inferre poſſe.

POTESTATES NOCIVÆ.

Frigus: Hoc, parti corporis calefacti applicatum, vaſorum conſtrictionem, quae fluidis jamjam diſtenſa ſunt, inferendo, actionem vaſorum internorum concitat, ad hanc reſiſtentiam ſuperandam; nunc ad partem conſtrictam ruunt fluida, quae ſtimulo ſuo morbum jam inceptum, vaſculorum minimorum actionem adaugendo, ſuſtentant.

Sed

Sed ſi frigus, ulli corporis parti, calori non prius expoſitae, non tam facile phlegmaſias efficiet, quam in caſu jam propoſito, equidem perdifficillimum fuerit exponere, qui ſunt gradus frigoris inflammationem accendentes; ſed eouſque notatu dignum eſt, quod unuſquiſque gradus qui ad gangraenam gignendam, vel motus ſolidorum inhibendos, non ſufficit, ad inflammationem excitandam aptus eſt.

2do, Materia acris, uti cantharides, etiamque totum ſtimulantium externorum agmen, ſuos effectus edent, parti affectae determinando, et vaſorum tonum augendo.

3tio, Vis externa: Haec diviſio, vulnera, contuſiones, luxationes, fracturas, et conſimilia, complectitur; haec omnia ſolida viva ſtimulant, et vaſorum oſcillationes inſolitas ſuſcitant, quod impetum ſanguinis in parte affecta ſimul adauget. Proinde corpora extranea, quae in quavis corporis parte ſita, partes vicinas vi mechanica ſtimulando, quamvis nulla qualitate acri gaudent, phlegmaſias gignent.

4to,

4to, Quaecunque autem, quoad diaetam ſive medicamenta, ſyſtema comoveant vel excitent, etiamque valida exercitatio, et perturbationes animi vehementes, huic malo anſam praebent.

RATIO SYMPTOMATUM.

Nunc ad conſiderationem ſymptomatum in hoc morbo, ſibi invicem ſuccedentium, nos accingamus.

Horripilatio. In parte hiſtoriae prima memoratum eſt, phlegmaſias, horroris ſenſu, et ejus ſequela, calore adaucto, frequentiſſime introduci. Quoniam ſubita corporis expoſitio ad aërem ſolito frigidiorem, eſt cauſa inflammationis frequentiſſima, certa corporis conditione prius data, ſequitur, ut hicce frigoris effectus ſecundarius (ſcil. horripilatio) ejus applicationem conſequatur. Nam, ſeu frigoris primarii effectus ſunt ſedativi vel ſtimulantes ſecundum gradus, conſtat,

ſtat, omnes ejus ſequelas ſalutiferas eſſe, pro ratione ſpaſmi intervenientis.

Hicce ſpaſmus igitur efficit, ut ſanguis ex ſuperficie corporis ad partes magis internas propellatur, quod ſanguine, naturali caloris fonte et origine, hanc partem privando, frigoris ſenſationem inducit. Sed nunc ſanguinis influxus in cordis cavum, non tantum praeter ordinem auctus eſt, verum reſiſtentia capillarium, plus ſanguinis e venis in cor effunditur, quam dato tempore ab illo ejicitur, quod vires naturae, poſt aliquantulum temporis, reſuſcitat, ad reſiſtentiam ſuperficiei vincendam; et quoniam reactio eſt contraria et aequalis, calor in ratione reſiſtentiae et virium propellentium compoſita, augetur. Arteriarum pulſus primo oppreſſi; ſed poſtea pleniores et celeriores evadunt: Hoc ſymptoma ſemper inter primos ſpaſmi effectus conſequitur, et forſitan ſequela eſt debilitatis nimiae cordis oppreſſioni conjunctae. Namque, quoniam conſtrictione non tantum vaſorum cutis, verum etiam omnium excretionum corporis, frigoris applicationem inſequente,

quente, copia ſanguinis, quae antea vaſcula minima libere permeabat, et aequa eorum dilatatione inducta, ſtimulum circulatione et ſecretionibus peragendis ſufficientem dabat; jam nunc in vaſa majora cohibita, et ejus volumine ſecretionibus ſuppreſſis etiam adaucta; fibrae cordis et arteriarum nimia diſtenſione virium tonicarum aliquantulum amittunt; donec diſtenſione continua vim nervoſam huc advocat, quod cito cordis reactionem promovet, et nunc inter vires naturae, et morbi cauſam, adeſt certamen; ab hoc tempore pulſus pleniores, et denique crebriores fiunt.

Plenitudo atque tumor. Plenitudinem partis affectae in omni inflammatione ſemper adeſſe, pro certo aſſerere non poſſumus; ſed in quaque externa inflammatione quam maxime ſymptoma conſtans ſit, et quidem diſtenſionis ſupra modum conſequentia eſſe videtur: Haec non modo copia ſanguinis a majore, ſed item volumine, calore adaucto, quamque inflammationem praeſtolante, liquido pendet. Quan-

do haec plenitudo circumſcripta fiat, et in faſtigium aliquanto elevata, rectius tumor vocatur; hoc ſuperveniente, in telam celluloſam effuſionem jure ſuſpicamur.

Rubedo. Quando hoc ſymptoma ſe offert, facillime explicari poteſt. Tunicae vaſculorum albidae ſunt, et, in naturali circulationis ſtatu, diſtenſio eorum tam modica eſt, ut non ſint pellucidae; ſed, quando ſanguinis circuitus vehemens fit, diſtenſio praeternaturalis inſequitur: Propter hanc diſtenſionem tunicae pellucidae fiunt, et globulae ſanguinis in vaſis minimis apparent. Quinetiam actione vaſorum, tam minimorum quam majorum, aucta, ſanguinis major copia aut congeſtio adeſt; et forſitan error loci, vel protruſio ſanguinis rubri in vaſcula pellucida, aliquando incidit.

Dolor in parte affecta. Hujus ſenſatio frequentiſſime et forſitan ſemper a nervorum diſtractione nimia oritur: Vaſorum diſtenſio igitur, quae in omni inflammatione adeſt, et quae ſanguinis congeſtionem comitatur, phaenomenon hocce ſolvit.

Partis

Partis pulſatio. In omni febre, tam topicali, quam generali, corporis vel partis affectae ſenſibilitas multum augetur; ſed, quando ſenſibilitas corporis generalis aequalis manet, arteriolarum pulſus ſenſus effugiunt, donec quocunque modo partis alicujus irritabilitas augetur; et hinc earum pulſus, quanquam cordis ſyſtoli ſynchroni, tamen majore vi contrahuntur, quod ſenſum pulſationis dat.

Quando inflammatio perfecte formatur, cruſta alba in ſanguine apparet, quod medici a morbida ſanguinis conditione provenire exiſtimaverunt; ſed citra obſervationem veram; namque experimentis probatur, quod ſit portio ſanguinis certiſſime naturalis et omnino conſtans, ſed in quibuſdam caſibus, ab aliis ſanguinis partibus ſe disjungere pronior eſt; itaque quandam peculiarem ſyſtematis arterioſi conditionem plane demonſtrat. Ad hoc probandum, dignum eſt notatu, quod in hominibus ſani corporis, ſed ſpecialiter in illis fibrae motricis vigore ac robore gaudentibus, frequentiſſime ſeſe oſtendit. Ergo, ubicunque

cunque actio vaſorum adaucta obtinet, talem ſanguinis craſin conciliabit, velut coriaceam ſanguinis ſuperficiem, quae in tenacitate gluten refert. Hoc ſanguinis phaenomenon fuſius explicare, nos nimis longe deduceret.

Sitis. A nobis jamjam obſervatum fuit, quod in phlegmaſiis ſpaſmus per vaſa extrema partis affectae pollet. Sed, ſi a cauſis violentis pyrexia fieret generalis, ſpaſmus omnia vaſa corporis extrema obſidebit, atque omnes ſecretiones obſtruet; inde obſtructio ſalivae, et hinc ſitis ſenſatio, oritur.

CAUSA PROXIMA.

Noſtri ſyſtematis legibus conſentaneum eſt, functiones omnes corporis ſtimulo impreſſionis excitari atque ſuſtentari; ſic ſtimulo ſanguinis vaſa opplentis cor et ſyſtema circulatorium in actionem excitantur, et vaſorum diſtenſio minus aut plus praevalet, pro ratione auctarum ſyſtematis vaſculoſi virium ac energiae. Si plethora inſolita obtineat, vaſorum actio ac tonus magnopere erunt auctae. Talem ſtatum vaſorum

partis

partis affectae in inflammatione adeſſe, atque impetum fluidorum inde provenire, rationi valde conſentaneum eſt. Ergo, quodcunque haſce duas conditiones directe promovet, pro cauſa proxima aeſtimandum eſt. Bellinius et Boerhaavius, auctores principes ſyſtematum medicinae ſeminariis nuper pollentium, totam ſuam pathologiam in doctrinam obſtructionis conſtruxerunt; ope hujus phlegmaſias etiam exponere nitebantur. Imprimis horum auctorum theoria erroris loci, ut cauſa obſtructionis, non bene fundata; ſed pone puncto temporis eam adeſſe, inflammationem tamen inferre nequit; nam in vaſibus extremis ſanguinis motus tam debilis et tardus eſt, ullo obſtaculo obſtante, quam maxime facile retrocedat, atque iter ſuum, ad haecce vaſa, quae libera ſunt, tenderet.

2. Obſtructionis altera cauſa in medium his auctoribus prolata, eſt ſanguinis qualitas glutinoſa; celeb. Boerhaavius et Gaubius docent, quod ſanguinis ſpiſſitudinis ſunt plurimae cauſae; ſed, hiſce cauſis exploratis, plane liquet, nullas earum, quae illis proponuntur, ſanguini

ſanguini tam directe admoveri poſſe, quam ad hanc craſin ſanguinis inducendam. Sed tanquam concedatur, obſtructionem ab alterutris cauſis afferri poſſe, non ſatis eſſet effectus gignere qui in phlegmaſiis ſeſe exhibent; namque effectus obſtructionis maxime inſignes fiunt, abſque ullis inflammationis ſignis. In nullo caſu igitur obſtructio, his cauſis orta, ſpectari poteſt ut hujuſce mali cauſa primaria; nihilominus apprime veriſimile eſt, obſtructionem quandam levem, vel potius coacervationem quamque, inflammationem plus minuſve comitari, ſed nunquam ullam vim exhiberi, donec inflammatio prius formatur. Nunc obſtructione ſepoſita, alteram cauſam inflammationis nos proponere oportet. In ſana ſyſtematis conditione, per totum corpus ſanguis ad diverſas partes in certa ratione diſtribuitur; ſed, ſi ulla aberratio contingerit, ob impeditam perſpirationem, vel ab ulla alia cauſa, copiam inſolitam ad quandam corporis partem tranſmitti neceſſario oportet, praeſertim ad pulmones et fauces, et in vaſis harum partium actionem adauctam excitabit;

bit; ad hanc congeſtionem removendam, vires naturae conſervatrices ulterius actionem horum vaſorum, ſpaſmi formatione in ſuis extremitatibus, adaugebit. Spaſmum ergo vaſorum extremorum, ut actionem vicinorum vaſorum ſuſtinentem, et impetum fluidorum auctum ex ea pendentem, pro cauſa proxima habendum eſſe cenſemus. Quando haec affectio ſpaſmodica pertinax ſit, et actio vaſorum partis affectae quam maxime violens, totum ſyſtema tunc afficietur, et tonus atque contractilitas vaſorum totius machinae magis invaleſcet. Quandocunque talis ſtatus in ſyſtemate praevalet, diatheſis phlogiſtica dicitur. Praeſentia hujuſce affectionis pulſus natura et ſanguinis ſpecie notatur.

Phlegmaſiarum terminationes variae ſunt, ut ex auctorum ſcriptis colligere licet; quarum ſingulas, ut ordo poſtulat, nunc diligenter perpendemus.

RESO-

RESOLUTIO.

Haec inflammationis fere communis eſt terminatio: Quae ſemper adfuiſſe intelligitur, ubi morbus, integra partis textura, nec hujus ſitu violato, evaneſcit, et in quocunque levi inflammationis gradu, ubi ſpaſmodica conſtrictio minus eſt vehemens, haec plerumque terminatio morbum tollet, ſine ulla effuſione in texturam cellularem. Ubi vero ſymptomata magis ſint violenta, ſanguinis impetu, vaſis exhalantibus praeter naturam dilatatis, exhalatio magis copioſa fiet in proximam texturam cellularem, aut excretio vicinae partis aucta extremorum vaſorum ſpaſmum tollet, et inde auctam actionem minuet, libera fluidi circulatione reſtituta; pars affecta in priſtinam redit ſtatum, materies autem effuſa, quae ex feroſis et lymphaticis partibus formatur, abſorbetur; denique, ubi febris ſe latius prodit, ubi cordis et arteriarum actio magis invaleſcit,

reſolutio

reſolutio orire poteſt ab evacuatione, e vaſis cujuſdam partis remotioris. Hoc, ſublata vaſorum actione, et vehementiori ſanguinis motu in ea parte, poteſt etiam obſiſtere univerſi ſyſtematis phlogiſticae diatheſi; et hinc partis inflammatae congeſtiones et ſpaſmum ſublevare. E dictis judicare licet, quando terminatio ſperanda ſit per reſolutionem.

S U P P U R A T I O.

Supra monuimus, ſeroſa tantummodo parte ſanguinis effuſa, hanc facile per vaſa abſorberi poſſe; cum vero per ſuppurationem inflammatio terminatur, tum materies depoſita craſſam nimis naturam induet, ut reabſorberi poſſit; et hoc plerunque evenit, vel a nimia vaſorum diſtenſione, aut ſaepius fortaſſe ab ipſorum dirupta textura, quae nimiam diſtenſionem conſequitur: Ad hanc doctrinam confirmandam, obſervare liceat,

pulſationem magis frequentem et motum celeriorem ſe prodere ſolere in parte affecta, antequam effuſio fiat. Si ab ipſo exordio inflammationem ſpectare libeat donec per ſuppurationem terminetur, iis, quae de cauſa proxima diximus, omnia conſentire videbimus. Imprimis igitur, ſi ſtimulus vaſis admoveatur, eorum actionem augendo, ſyſtemati noxius evadet. Huic vires naturae conſervatrices obſiſtere conantur, et aucta vaſorum actione, ſpaſmoque formato, ſtimulum ſubmovere tentant. Hinc oritur brevis pro tempore obſtructio, quae, vaſis jam irritatis, ad diſtenſionem promovendam ſufficit, ſeu ſtimulum prius adhibitum renovabit. Tum ſanguis per vaſa tranſitum quaeret, et ſpaſmus huic impetui cedet; in vaſis tamen perſtabit motus convulſivus, ſeu auctus vaſorum oſcillatorius motus. Nam quod vulgo per motum convulſivum intelligitur, nil aliud videtur, niſi quod vaſa praeter ſolitum, majore vi et celeritate contrahantur, et alternae relaxationes crebrius repetantur, quod perfecte congruit oſcillatorio motui a D. Whytt ſtabilito,

to, ſed praeter naturam accelerato; nam celeberrimus hic medicus, in ſuo tractatu phyſiologico, poſtquam argumentis dilucide probaverit, nec cordis, nec majorum arteriarum vires de ſe ſatis eſſe validas, ut circulationem per vaſa cujuſcunque ordinis promoveant, luculenter ſatis oſtendit, minima animalium vaſa vibratione quadam et motu oſcillatorio eſſe praedita, qui motus praecipua cauſa eſt circulationis ſanguinis per haec vaſcula; quod, ſi Boerhaavio aliiſque compertum foret, ad obſtructionem non confugiſſent, ut hujuſce effectus cauſam proximam. Sed ut ad propoſitum revertamur. Hoc motu oſcillatorio jam cognito, cognito pariter, quod ullis ſtimulis hic motus augeatur, in proclivi erit, caetera explicare, quae ad inflammationem pertinent, ſuppuratione terminandam. Obſtructio quae a ſpaſmo in vaſis pollente oritur, ſuo ſtimulo reactionem ſollicitat; ſanguis inuſitata velocitate in minora vaſa prorumpit, et oſcillatorium in his motum ſuſcitat: Et cum jam majori vi haec vaſa agant, majori etiam impetu fertur ſanguis, et

vaſa ipſa admodum diſtenduntur; et hinc effuſio fit in membranam cellularem. Haec, ſi vaſorum ora dirupta fuerint, eo major erit, et eo crebrius per ſuppurationem terminabitur. Cum huc tandem devenerimus, nunc ſedulo perpendendum eſt, quo pacto materies in pus convertatur. De hac re haud parum inter medicos diſputatur, et vix quid in medium proferre auſi ſunt; ſed, ex Equitis Pringelii et Gaberi experimentis, hic effectus ſatis apte intelligitur. Hi enim auctores reperierunt, ſanguinis ſerum, quod ex lymphae coagulabilis portione conſtat, in aquoſo vehiculo diſſolutae, ſub quodam caloris gradu ſtagnans, graviorem partem in fundo relinquere, quae puris ſpeciem quam proxime induit: Hanc partem Gaberus reperit, eam eſſe, quae ab aqueis particulis ſeparata, per ſe coagulo ſubjici poteſt. Nonne igitur per analogiam ſupponere licet, idem fieri in corpore humano? nam ſerum in membrana cellulari depoſitum, pari modo puris ſpeciem induet, ſaltem ad hujus proprietates tantum accedet, ut poſtea ejuſdem naturae haberi

beri poſſit, ope cujuſdam ſpecialis fermentationis, quae cellularis texturae eroſionem, nec non extremitatum ſanguiferorum vaſorum, producere queat. Ex ſupradictis hoc rationi conſonum argumentum, ut mihi videtur, aperte deducitur. Cum ſanguinis pars lymphatica diffundatur, ſemper ſperandum eſt, reſolutione inflammationem terminandam eſſe; cum vero totum id quod ſerum vulgo appellamus, foras prodit, in hoc caſu, finem mali ſuppurationem fore, judicandum eſt,

GANGRÆNA.

Si quid hac in re perſpicuum tradere velimus, vereor ne in graviſſimas difficultates incurramus; eſt enim res ſummi laboris, et tenebris involuta; inflammatio hanc terminationem per gangraenam tribus de cauſis habere poteſt, ſecundum tres ſtatus, qui in parte reperiuntur. Oritur enim a putrida fermentatione, qua materies effuſa ita immutatur, ut ſpeciem gangraenae exhibeat;

beat; aut ab effuſae materiae ſpeciali natura, quae in putrefactionem magis tendit; hoc fieri poteſt a majori globulorum copia in parte affecta depoſitorum; aut, denique, ab imminuto tono provenire poteſt. Haec toni imminutio ſeu depravatio, ſive ſit cauſa ſive effectus gangraenae, in hac phlegmaſiarum terminatione, aut majus vel minus praevalet. Quo pacto haec toni depravatio ſubeat, ſi ut cauſa ſpectetur, ex ſequentibus patebit. In omni inflammatione violenta, vaſa ultra modum diſtenduntur, antequam effuſio per anaſtomoſen ſeu rupturam accedat; et ex phyſiologiae principiis conſtat, muſculum, vel quamcunque fibram motricem, ſi ultra modum extendatur, tonum deperdere. Pari modo vaſa, quae ex innumera fibrarum ſerie complicantur, nimis diſtenſa tonum amittunt. Cumque hujuſmodi ſit horum conditio, in tunica cellulari ſanguis deponetur, qui ſtagnatione, in putrefactionis proceſſum, convertetur; hinc tonus magis vitiabitur, et hinc gangraena extendetur: Cujus effectus ſi latius pateant, et univerſo ſyſtemati ſe inſinuent,

ſinuent, tum ſphacelus nuncupatur; qui ſummus eſt gradus hujus terminationis. Haec phlegmaſiarum terminatio ſemper expectanda eſt, quando, rubedine, calore, dolore, et tenſione ſublatis, pars affecta nigrum aut lividum colorem induat, et quoque ſuccedat ſenſilitatis privatio et virium motricium debilitas, cuticula ſimul veſiculis obſita. Omnia haec, inſtare partis affectae diſſolutionem, plane manifeſtant.

S C H I R R U S.

Haec etiam inflammationis exitus a medicis memoratur, quamvis caſus ſit rariſſimus; cum tumorum pars maxima, qui ſchirri nominantur, et qui vulgo in praxi occurrunt, nequaquam ſint inflammationis effectus, nec hanc ullo modo conſequantur; nam ab inflammationis natura minime pendent, ſed potius a ſtatu et partis affectae textura. In partibus parenchymatoſis enim et glanduloſis, hi tumores plerumque reperiuntur,

untur, quod a partibus affectis, fluidorum ſtagnationem facilius admittendis, pendere videtur. Hanc phlegmaſiarum terminationem, in tantum obſcuritate involutam, fuſius explicare, ſupervacaneum foret.

Sunt aliae etiam inflammationis terminationes, quarum ab auctoribus vix ulla mentio fit. In peripneumonia, cujus exitus eſt funeſtus, hoc plerumque tribuendum cuidam portioni totius maſſae ſanguinis, in adjunctam texturam cellularem decidentis. Hoc igitur haberi poteſt alia inflammationis terminatio.

Deinde, in externa inflammatione, ubi fluidum effunditur ſubter cuticulam, per cujus poros, propter ſuam molem, tranſire nequit, ſed acute diviſa puſtularum formam induit, inflammatione interea ceſſante, altera hujuſce mali terminatio judicari poteſt.

Denique, phlegmaſiae terminari poſſunt per exudationem, quod in internis inflammationibus evenire ſaepius ſolet. Partim ſe prodit viſcida quadam concretione in partis ſuperficie; partim tenui et ſeroſo fluido in cavitates effuſo, viſcera inflammata continentes.

Hujus

Hujus exudationis natura varia eſt, prout vaſorum actio magis aut minus adaugetur.

DIAGNOSIS.

Cum in phlegmaſiis debilitatis ſymptomata non aeque ingraveſcant, ac in febre ſtricte dicto, hoſce duos morbos alium ab alio facile ſecernere licet, primo etiam aggreſſu; ſed affectio topica, quae nunquam febrem praecurrit, ſed ubique phlegmaſias comitatur ab initio, utrumque morbum dignoſcendi certiſſimam nobis rationem praebet. Nunc ab exanthematis ſecernendum eſt. Hcc tantummodo fieri poteſt, obſervando, quod in phlegmaſiis febris dolorem topicum praecurrat. In exanthematis vero febrem conſequitur eruptio. Sed difficultas diſtinguendi hunc ordinem a duobus ſuperius memoratis, tam exigua eſt, ut de hac re plura adjicere ſupervacaneum et inutile ſit.

PROGNOSIS.

Hic aptiſſimus videtur locus, quo nonnulla de hujus morbi prognoſticis breviter proponamus, quae ſupra diximus maxime ſunt neceſſaria de morbi eventu ad juſtam prognoſin formandam, hanc ſequentibus articulis, quam fieri poteſt, dilucide abſolvemus: 1*mo*, Cauſas phlegmaſiarum procreantes ſpectare oportet. 2*do*, Locum ſeu ſedem, quem occupat. 3*tio*, Utrum inflammatio ſit interna vel externa.

1*mo*, Si igitur cauſas generantes expendere libeat, cum hae violentae ſint, in pari ratione ſeſe habebunt effectus. Nam, ſi ſupponamus quemcunque ſtimulum cuivis noſtri corporis parti applicari, hoc proculdubio inflammationem inducet, et quo violentior erit inflammatio, eo minus ſecundam prognoſin inferre liceat. Quando enim ad ſummum gradum inflammatio exoriatur, veriſimilius eſt, eam per ſuppurationem terminandam

minandam eſſe; aut fortaſſe, quod pejus eſt, per gangraenam; horum utrumque rationi prorſus conſentaneum eſt. Cum vero vaſorum actio et ſanguinis velocitas multum augetur, effuſiones ſolent ſuccedere, non tantum ſeroſitatis, ſed ipſius lymphae coagulabilis. Hoc in caſu abſorptionem ſperare non licet, ſed potius malum per ſuppurationem terminandum. At ſi hic motus vaſorum auctus talis ſit, ut tonus vitietur; adeo ut ſequatur contractionis impotentia in partibus affectis, magna effuſio et ſtagnatio fluidorum fiet, inde putreſcentia ſuccedet. Si hac methodo et hac ratione rem perpendamus, morbi prognoſin ſaltem probabilem in promptu erit; et quiſnam futurus ſit exitus argumentis rationi conſonis dijudicare. 2*do*, Sedem inflammationis ſpectemus. Si pars quaevis inflammatione correpta ſit, quae ſenſationis vi magis praedita eſt, licet cauſa ſit levis, graviſſimi tamen effectus exoriri poſſunt, ab ipſius partis affectae ſenſibilitate exquiſita. Hinc, antequam prognoſin noſtram ſtabilire valeamus, neceſſe eſt non mo-

do

do inflammationis cauſam habere perſpectam, ſed ipſius etiam locum ſeu ſedem. Poſtremo, conſiderandum an inflammatio ſit externa vel interna, unde ingens diſcrimen orietur. Uniſquiſque enim ſcit, internis inflammationibus magis ſubeſſe periculum quam externis. Primo quidem partis internae in genere magis ſenſatiles ſint quam externae; denique, quia de partibus internis difficilius judicatur, unde methodus medendi haud ita prompte ſeſe prodit; poſtremo, quia praxis noſtra haud ita facilis et efficax reperitur. Itaque ex iis, quae hoc in articulo memoravimus, judicare licet, quot quantaeque res ponderandae ſint, antequam prognoſin etiam mediocrem proferre audeamus. A propoſito haud erit alienum, ſi hic etiam moneamus, rationem habendam eſſe aetatis, virium, et temperamenti uniuſcujuſque qui hoc malo laborat. Nec non ſpectanda eſt coeli ſolique natura, anni tempeſtas, et nonnulla alia, quorum ſingula numerare, conſilio noſtro ét inſtitutae hujus operis brevitati haudquaquam conveniret.

ME-

METHODUS MEDENDI.

Priuſquam hujuſce rei rationem proponamus, cauſae remotae imprimis removendae ſint, ſi harum vires adhuc ſeſe exerant: Unde effectibus facilius obſiſtere poſſumus, et accuratius judicare licebit de indicationibus quae ad reſolutionem dirigunt; quae in omnibus phlegmaſiis, tam principio quam decurſu, medico maxime tentanda eſt, ut optima inflammationis terminatio.

Indicationes curatoriae ſunt,

I. Actionem vaſorum auctam in parte affecta, et in corpore univerſo, imminuere, tenſionem et ſyſtematis arterioſi tonum ſubmovendo.

II. Fluidorum determinationem a topica affectione cohibere, et ſpaſmo obſiſtere.

Jam ad eas indicationes progrediendum eſt, ut in unaquaque remedia ſigillatim perpendamus.

1. *Regimine antiphlogiſtico.*

Si in toto inflammationis decurſu ad hoc unicum remedium rite attendatur, quam plurimum proderit, ne aliis ſupervacaneis utamur. Nil enim efficacius reperitur, quo phlogiſtica diatheſis coerceatur, quam irritamentorum omnium applicationem caute effugere. Quodcunque enim fibrarum motricium actionem promovet, idem inflammationem violentius accendet. Hac de cauſa calor externus corpori applicatus, et quodcunque calorem internum adauget, caute evitandum eſt. Lucis etiam in quibuſdam caſibus impreſſio, pernicioſa eſt, et idcirco cavenda. Quicunque corporis motus et agitatio vim ſtimulantem in cor et arterias incitat, et circulationem accelerat; quod in omni inflammatione periculoſiſſimum recte judicatur. Poſtremo, victus ratio curae eſt habenda; victus aceſcentis, refrigerantis, et vegetabilis naturae, maxime prodeſt. Hic quoque, quam fieri poteſt, parce adhibendus; unde minus ſtimulans evadit, et organis aſſimilantibus minus officit.

Venae-

Venaeſectione. Vaſorum ſanguiferorum activa vis ex tono eorum magnopere pendet; tonuſque, tenſione vaſis communicata per quantitatem fluidorum illis incluſam, ſuſtentatur; detractionem ſanguinis ad copiam fluidorum diminuendam, eoque vaſorum vim activam coercendam, conducere exinde manifeſtum eſt. Hoc igitur in omni inflammatione efficaciſſimum remedium habendum eſt; et, ſi ſimul antiphlogiſtici regiminis ratio habeatur, plerumque morbum tollet. In ipſo morbi initio, venaeſectio generalis recte adhibetur. Et ſanguinis ademptio plus valet quum ex patente plaga profluit ſanguis, et quam breviſſimo fieri poteſt ſpatio propoſita ſanguinis quantitas extrahatur; hinc enim relaxatio facilius conſequetur, qua ſanguinis impetus et velocitas cohiberi poterit. Sed detractio ſanguinis topica utilior erit in omni inflammatione, ubi febris non generalis eſt; quo in caſu ſanguiſugis et cucurbitulis cruentis rectius utimur; unica enim ſanguinis uncia e parte laborante emiſſa, plus proderit, quam ſeptem aut octo unciae e brachio extractae.

tractae. Quamvis febris latius ingraveſcat et generalis fiat, tamen topica ſanguinis emiſſio, localem affectionem multum ſublevando, probabiliter etiam tollet generalem febrem ab iſta inflammatione manifeſte pendentem.

Ad proximum remedium nunc deſcendendum, nempe ad *Cathartica.* Haec ſimili modo operantur, ſed minori vi quam ſanguinis miſſio, minuendo nempe tonum, et vaſcularis ſyſtematis tenſionem tollendo, et vaſa nimis repleta exhauriendo. Ad hunc vero finem miſſioni ſanguinis longe cedunt; ideoque ſecundum tantummodo locum inter evacuantia ſibi vindicant. Nam, quantumvis per purgantia aequa vel fortaſſe major fluidorum quantitas exhauritur, ad hoc tamen longius temporis ſpatium requiritur. Quare et purgatio aequa proſit, neceſſe eſt, ut longe major fluidi quantitas evacuetur, quod niſi cum maxima ſyſtematis debilitate fieri nequit. Unde notatu dignum eſt, ad repletioni occurrendum, et inflammationem ſubmovendum, omnium remediorum ſanguinis miſſionem efficaciſſimum eſſe. Cathartica autem

tem leniter adhibenda ſunt, ne ſyſtema nimium opprimatur; ſatis ſit ut per haec nimia repletio ſublevetur, et caloris ardor minuatur, quod fit, cum foeces, antequam coacervatae ſint, expellantur. In quibuſdam caſibus, purgantibus parce utendum eſt, ut in rheumatiſmo, quo aegro ad foecum evacuationem ſollicitato. Hoc magis obeſſe poterit quam juvant effectus, qui a catharticis ſunt ſperandi. In ſimili caſu, nonne praeſtat clyſmatibus uti; quibus foeces facilius et ſine aegri incommodo extruduntur? Ut uno verbo omnia complectar, ſi cathartica adhibere libet, eo propinentur modo, quo minus aeger ſtimuletur, irritetur, aut debilitetur.

Fomentationibus. Cum vis inflammationis aliquantulum ſubſidat, fomentationes uſui erunt, ſi praeſertim inflammatio in partibus externis ſita ſit. Hae autem vaſa relaxantes, et tenſionem minuentes, opem ferunt. Quo tamen in caſu magnopere cavendum eſt, ne fomentationes nimis ferventes admoveantur; ſic enim plus noceret ſtimulus, quam vis laxativa prodeſſet.

Sedativis. Ea ſedativa appellantur, quae tali vi praedita ſunt, ut muſcularium fibrarum mobilitatem imminuant. In omni autem inflammatione, ea viget corporis conditio. Nam fibrae, ſeu ipſa vaſa quae ex contexta fibrarum ſerie complicantur, mobiliora et vegetiora fiant, hoc eſt, motus oſcillatorius quam plurimum acceleratur. Inter haec, Refrigerantia ſunt praecipua, quorum vis inſignis eſt ad auctum ſyſtematis impetum et tonum minuendum. Hoc conſilio acida et nitrum plerumque adhibentur; quae tamen in peripneumonia minus apta ſunt, cum pulmones et bronchiam irritare ſoleant.

Saturninis praeparationibus. Nonnullis abhinc annis omnes plumbi praeparationes a medicis practicis improbata et rejecta fuerunt; nuper vero ſacchari ſaturni uſus inter chirurgos introductus eſt. Hoc tribuendum Gaulardo, chirurgo Gallo, qui libro a ſe edito ſuum extractum Saturni, in pleriſque inflammationibus externis plurimum collaudat, et multa commemorat auctoritate ſatis munita; quae tamen tam ſingularis natura ſunt

ut ſuſpecta ſint, et fidem pene ſuperent. Ex iis vero, quae ab eo traduntur, inferre licet, in quibuſdam caſibus, et debita cautela, adhibitum in hoc morbo utiliter uſurpari poſſe. Exempli cauſa, cum, miſſione ſanguinis praemiſſa, ſanguinis impetus retardatus ſit, tuto fortaſſe Saturni praeparationibus utemur.

Emollientibus. Haec contrarium effectum, ab illo ſuperius memorato, in ſolida exercere vedentur; nam potius ſolida relaxant, quae plumbi praeparationes adſtringunt; nihilominus, his aequaliter, tonum imminuunt. In his eadem cautio adhibenda, quam de fomentationibus jam tradidimus.

II. Fluidorum determinationem a topica affectione cohibere, et ſpaſmo obſiſtere.

Emeticis. Fortaſſe primo aſpectu parum conſtabit, quare emetica hic inſeruntur. Nam haec non operantur per determinationem ab affecta parte, cum eorum operatio ſit potius verſus ſuperficiem. Jam obſervavimus, ſpaſmum in parte affecta ſubſiſtere, et per ſympathiam reliquum ſyſtema eodem ſpaſmo corripi. Hinc videre licet, circula-

tionem

tionem non eſſe liberam, hoc ſpaſmo obtinente, nec non eo aliquatenus devicto; ſanguinis motus tamen in quibuſdam partibus erit velocior, quam in aliis, in iis praeſertim ubi inflammatio ſita eſt. Si enim vero ſanguinis motus per quaſdam corporis partes acceleretur, copia ſanguinis per eas delata, in quovis dato temporis ſpatio, major erit, quantitate per caeteras partes tranſeunte. Si igitur emetica adminiſtrando aequalis fiat circulatio per omnes ſyſtematis partes, nulla poterit determinatio eſſe ad unam partem magis quam ad alteram; vel, aliis verbis, ſuperabundans fluidorum pars per ſyſtema diſtribuitur. His rite perpenſis, emeticorum utilitas ſatis clare evincitur. Tart. emet. aliis praeparationibus anteponendum eſt, quia ad menſuram facilius ridigatur, et portiones idoneas certius exhibeamus.

Balneo calido. Balnei calidi effectus ſalutiferi referendi videntur ad relaxandi vim, qua fluidorum impetus a parte affecta ſaepius avertitur. Cum ea, quae de fomentationibus et emollientibus jam diximus, huc quoque referri

referri poſſint, nil opus eſt ut hac de re plura adjiciamus.

Veſicatoriis. Haec tantummodo in internis inflammationibus adhibenda ſunt, quibus quam maxime proſint. Non hic diſſerendum eſt de modo quo veſicatoria effectus exerunt; ſed, ex iis quae ab auctoribus hac de re traduntur, nobis concludere liceat, veſicatoria antiſpaſmodica eſſe, quae ſimul fluidorum impetum a partibus affectis avertunt, et hac ratione vaſa profundius in corpore latentia multum ſublevare poſſunt. Alia medicamenta ut antiſpaſmodica accepta, multum laudata ſunt, ſcil. opium et camphora; prior in rheumatiſmo curando ſecundos habet effectus, in pulv. Dov. forma adhibitus. Nihilominus per ſe ſolum opium propinare non licet; propter periculum augendae inflammationis.

Quod vero ad camphoram attinet, hujus effectus nondum ſatis inveſtigati magna ex parte nos latent, quantumvis, ſedativa vi praeditam, et applicatam rheumaticos et arthriticos dolores ſedaſſe, uſu compertum eſt.

Jam

Jam abſolutum eſt quod hac in re tradere conſtitui; multa fuſius tractare, et multa adjeciſſe potui, ni propoſitae brevitatis limites praetergreſſus, hujus opuſculi molem ultra modum auxiſſem.

FINIS.